

Skolen skal fange opp barn som sliter

I Stavanger samarbeider familierapeuter med to skoler. Målet er å gi hjelp til barn som sliter fordi det er rusmisbruk eller psykisk eller somatisk sykdom i familien.

Foto: NAPH

Av **Lise Rasmussen**,
familierapeut ved Pårø-
rendesenteret i Stavanger

To skoler er med i prosjektet, som er et samarbeid mellom representanter fra helsestasjonens familiesenter i Stavanger, fagkonsulent for barn og unge ved Pårørendesenteret i Stavanger og helsesøster på skolene. Prosjektet bygger på Helseledelse og veileder «*Fra bekymring til handling*»

Familierapeuter er opptatt av å se barn og unge i lys av de relasjonene barna står i. På skolen tenker vi at dette perspektivet lett kan forsvinne i læreplaner og alle de kravene som stilles til ansatte i skolen. Lærere og miljøarbeidere er de som møter barn og unge på skolearenaen. Måten de ser og opplever barn og unge i deres hverdag, kan gi viktig informasjon til andre i hjelpeapparatet. At lærere og andre i skolen har en arena der de fritt kan drøfte bekymringer knyttet opp til den enkelte elev, vil ha stor betydning når det gjelder å komme tidlig inn.

Enige om hensikt

Når man skal arbeide med barn og unge i skolen, er det viktig at det er lagt til rette for et godt samarbeid. Det må være informert om prosjektet på en god og informativ måte. For at man skal kunne arbeide på denne nye arenaen, må det eksistere en felles tro på at dette har en hensikt og kan være nyttig for alle parter.

Å finne en samarbeidspartner som tror på prosjektet, er veldig viktig. Vi opplevde oss svært velkomne i skolene, rektorer og ledelse synes at tilbudet var

nyttig. Det viste seg likevel at helsesøster ble den viktigste personen for oss. Hun er den som bygger bro mellom skolen og familierapeutene. Hennes gode samarbeid med skolen, og det at hun blir tatt på alvor av kollegene der, viste seg å være viktigere enn vi i utgangspunktet hadde sett for oss. Helsesøster opplevde oss som likeverdige partnere, og at vi var til hjelp og avlastning for henne. Dette er også et viktig moment for at et slikt prosjekt skal overleve.

Suksessfaktorer med helsesøster:

- Rekruttere: At helsesøster har hatt en avgjørende rolle når det gjelder rekruttering av barn og unge og deres familier.
- Anbefale: Prosjektet har vært avhengig av at helsesøster har anbefalt familierapeutenes tilbud, laget avtaler og invitert foreldre med i samtaler der dette har vært ønskelig.
- Samarbeide: Det er sentralt at helsesøster har et godt samarbeid med lærere, miljøarbeidere, inspektører og rådgivere i skolen. Det er disse som ser barna og de unge mest, og man er avhengig av at de vide reformidler og drøfter sine bekymringer.

I den ene av de to skolene som er med i prosjektet, har vi vært med på samarbeidsmøter med miljøpersonalet og uteseksjonen. Da har vi drøftet ungdommene på tvers av arbeidssteder og blitt enige om hvordan vi best kan fordele og samarbeide til ungdommens beste.

Ingen problemstilling er for liten

I veilederen «*Fra bekymring til handling*» tar man utgangspunkt i at personer som står nær barn og unge, ofte mangler andre personer og samarbeidspartnere man kan drøfte en gryende uro eller bekymring rundt det enkelte barn med. I dette prosjektet har vi ønsket å formidle at alle de ansatte i skolen er velkomne til å drøfte denne uroen med oss som fagpersoner.

Ingen problemstilling er for liten, ingen er for stor. Hvis vi ser at det er viktig å sluse bekymringen eller uroen videre til andre instanser, hjelper vi gjerne den enkelte lærer eller ansatte med dette. Dette kan være å sende bekymringsmelding til barnevernet, å henvise til spesialisthelsetjenesten, som barne- og ungdomspsykiatrien, å samarbeide med skolens ledelse eller å gi foreldre beskjed om at de må bestille time hos fastlegen for å få en henvisning.

Drøfte atferdsendringer

Voksnes forestilling og forståelse av hvorfor barn og unge viser en avvikende atferd, enten ved at de blir mer utagerende eller trekker seg mer tilbake eller på annen måte endrer atferd, kan lett bli mistolket eller underkjent hvis man ikke har en arena for å drøfte det.

Vi ønsker at lærere og andre ansatte på skolene kan bringe bekymringer de har for elevene, til oss. Vår kunnskap om familier kan gi dem nye innfallsvinkler og muligheter i møte med den enkelte. Ved at vi åpent drøfter elevens atferd, kan vi se dette med vårt blikk, et blikk som også tar med familien og er nysgjerrige på hva som skjer på den arenaen. Vi vet at barn og unges endrede atferd ofte skyldes hendelser i familien.

Familier og samspill

Vår målgruppe er først og fremst barn og unge og deres familier. Vi ønsker at vår kunnskap om familier og deres samspill, skal ha et fokus også i skolen. Barn og unges oppvekst er preget av hendelser og samspill i deres familier.

Vi ser at barn og unge som har mistet en av sine nærmeste, kan bruke lang tid på å bearbeide sorgen sin, og ofte har god nytte av å få hjelp til dette. Vi erfarer også at skilsmisse og samlivsbrudd kan føre til vansker for elevene. Når noen i familien er alvorlig syke, enten somatisk eller psykisk, kan det føre til at elever mister konsentrasjonen på skolen. Vi ser også at barn som ikke har fått gode forklaringer og synes at viktige hendelser tilbake i tid er uforståelige og ikke skaper mening, kan slite i mange år etterpå.

Ønsker å skape tillit

I arbeidet vårt har vi tatt i bruk ulike hjelpemidler som for eksempel narrative metoder. Vi har tegnet «livets tre» og hatt familiesamtaler. Vi har forsøkt å være løsningsorienterte, og ønsker at vår kontakt skal være kreativ og fleksibel. Noen elever har syntes det har vært skummelt å komme alene, og har derfor valgt å ha med en venn. Andre har møtt oss sammen med lærer eller miljøpersonell. Mange har også kommet til samtale sammen med mor og/eller far.

Vi ønsker å være voksne som barn og unge kan ha tillit til. Vi vil at de skal oppleve at vi hører på deres forklaring og at vi er nysgjerrige på deres tanker om hva som kan hjelpe når de opplever problemer med fysisk og/eller psykisk sykdom, og/eller problemer med rus i familien.

Vi må våge å spørre

Håpet er at denne artikkelen skal sette fokus på å komme enda tidligere inn, og bidra til at barn og unge kan bli møtt og sett av mennesker de møter til daglig på sin egen arena. Alle barn og unge i Norge skal gå på skole, derfor tenkte vi at dette er en god arena for å møte dem som ikke allerede er i hjelpeapparatet.

Personer som står barn og unge nær, skal våge å se dem og våge å spørre, slik at barna kan få noen å snakke med om det som er vanskelig. ■

Om prosjektet

- Et samhandlingsprosjekt mellom to skoler, representanter fra helsestasjonens familiesenter i Stavanger, fagkonsulent for barn og unge på Pårørendesenteret i Stavanger og helsesøster på skolene.
- Startet i 2011, er nå utvidet til å gjelde også skoleåret 2013–2014. Prosjektet blir regelmessig evaluert.
- Målet er å implementere veilederen «*Fra bekymring til handling*» inn i skolehverdagen. Familierapeutene ønsker å komme enda tidligere inn i saker der barn og unge lever i familier der man har det vanskelig.
- Handler om at familierapeuter fra helsestasjonens familiesenter og Pårørendesenteret kan gå inn i skolen og dele kunnskap gjennom refleksjon og åpne drøftinger rundt elever. Terapeutene tilbyr sine spesifikke teorier og metoder når det gjelder å snakke med barn og deres familier.
- Lærere og skolens ansatte kan drøfte saker anonymt. Men når man går inn i konkrete saker, er det viktig at foresatte og foreldre er informert og samtykker i dette.
- Man har fokus på at alle som ønsker det skal få et tilbud.